

**Yttrande
2018-09-25**

Dnr. 18096

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Betänkande SOU 2018:23 - Konstnärspolitiska utredningen “Konstnär - oavsett villkor?”

Tankesmedjan Unga tankar om musik (UTOM) välkomnar den konstnärspolitiska utredningen som helhet.

Allmänna synpunkter

UTOM instämmer i den bild som skildras i utredningen, gällande att scenkonstinstitutionerna är en viktig förutsättning för att även framöver kunna erbjuda trygga anställningar inom musikområdet (och scenkonstområdet i stort). Vidare är frilansande musikers, kompositörers och tonsättares möjlighet att få större och ibland även långsiktiga uppdrag starkt kopplade till institutionernas verksamhet och resurser.

Vi ställer oss positiva till synen på konstnärer som ges i kapitel 9.2.1:

“Grunden för konstnärspolitiken är erkännandet av den betydelse konsten har för enskilda och för hela samhällets utveckling och vitalitet. Det motiverar att ansvar för konstnärernas villkor tas inom flera politikområden.”

Detta tolkar vi som att politiken framöver vill se till att konstnärers relevans och arbetsvillkor kommer att tillgodoses även inom andra politikområden än just kulturpolitiken, vilket är önskvärt, inte minst för att befästa kulturpolitik och kultur som en integrerad och relevant del i samhället istället för något som bedrivs vid sidan av detsamma.

6.5.2 Analoga och digitala konstverk

UTOM instämmer med utredningens syn på att musikbranschen till stora delar har anpassat sig väl till digital mediering. Vi delar även synen på problematiken kring att digitaliseringen kan leda till svårigheter för smalare genrer och mindre aktörer och arrangörer. Vi vill även lyfta fram att samhället lägger

förhållandevis stora resurser på att utbilda konstnärer inom flera av dessa smala genrer (Klassiskt/Jazz/Folk).

Vi upplever utredningens upprepade återgång till ”stor” statistik från branschorganisationerna som problematisk då den riskerar att dölja den verklighet som individuella konstnärer verkar inom till förmån för större aktörer med stor omsättning. Ett försök att få jämförande statistik om aktörer av olika storlek skulle ge bättre insikt i hur digitaliseringen påverkar individuella konstnärers verksamhet.

9.2.3 Åtgärder för att stärka konstnärernas professionella arbete

UTOM välkomnar utredningens syn på att den ekonomiska ramen för konstnärspolitiken behöver ökas.

9.3.2 Konstnärliga högskolornas satsningar mot snedrekrytering

UTOM delar utredningens analys gällande den befintliga snedrekryteringen till de konstnärliga högskolorna. Vi är övertygade om att det är av stor vikt att dörren till vidareutbildning inom scenkonst ska vara öppen för alla, oavsett social, geografisk eller kulturell bakgrund. Vi efterfrågar en nationell strategi för att tillgodose att talang och intresse hos unga kulturutövare uppmärksammas och tillvaratas, så att inte endast barn till kulturellt och ekonomiskt resursstarka föräldrar kan tillgodogöra sig möjligheten att utvecklas och studera vidare på högre nivå.

9.3.5 Konstnärliga produktionshus för ungdomar

UTOM ser positivt på förslaget att införa konstnärliga produktionshus för ungdomar och ser gärna att en stor bredd av kompetenser från kulturområdets olika grenar och musiklivet finns representerade från som mentorer vid dessa verksamheter såsom musiker, producenter, arrangörer, låtskrivare och tonsättare. Vi vill samtidigt understryka vikten av att dessa initiativ och satsningar görs i hela landet och inte enbart koncentreras till Sveriges större städer. Vi tror också att produktionshusens relevans endast säkras om verksamheten utformas i samarbete med utövarna själva.

9.4.2 Digitaliseringens påverkan på konstnärernas yrkesutövande

Merparten av alla aktörer inom musikindustrin har problem med hur dagens marknad ser ut i förhållande till konsumenterna. Dock har övergången till streaming inneburit störst utmaningar för de små och mellanstora artisterna och konstnärerna. Detta är i allra högsta grad en internationell fråga eftersom musikbranschen i ökande grad är globaliserad. Vi ser gärna att kulturpolitiken har en global utblick och inriktning.

UTOM välkomnar därför förslaget om att regeringen ska ta fram en samlad strategi för digitaliseringen av den offentligt finansierade kulturen. Vi vill samtidigt föreslå att strategin inte enbart tas fram med kompetenser/representanter inom kulturmyndigheters egna väggar, utan gärna i nära samråd med andra myndigheter/organisationer under andra departement som har god kännedom om digitalisering, digital utveckling och digitalisering, exempelvis Vinnova under Näringsdepartementet.

9.4.5 Stärkt arbetsmarknad genom residensprogram

UTOM välkomnar utredningens förslag om residensprogram men understryker vikten av att medlen inte bara går till residensen i sig utan att det även måste finnas medel som täcker konstnärers lön under den period de är på ett residens, och att det också avsätts medel för produktionskostnader. Annars finns det risk att endast socioekonomiskt redan framgångsrika konstnärer har råd att söka dessa residens.

9.4.7 Konstens behov av mellanhänder

UTOM delar inte helt utredningens analys av centrumbildningarnas vikt och relevans på arbetsmarknaden och för scenkonstnärerna, såsom det ser ut idag. Vi tror att det kan vara problematiskt att centrumbildningarna verkar så olika och att verksamheterna inte självklart kan analyseras utifrån externt uppsatta mål, såsom t. ex. genererade arbetstillfällen för medlemmarna.

Vi efterlyser generellt att en större del av produktionsmedlen för scenkonst, främst musik, fördelas till etablerade scenkonstinstitutioner med tydligt uppsatta mål eller tillfaller utövarna direkt, istället för att betalas ut till medlemsorganisationer där möjligheten att förmedla medel och arbetstillfällen är oklar.

Kostnaden för mellanhänder, såsom centrumbildningar, riskerar dessutom att belasta utövarna och minska produktionsmedlen.

9.5.4 Kulturarrangörer i hela landet

UTOM delar utredningens uppfattning om att det är viktigt att kulturarrangörer på alla nivåer kan existera och verka i hela landet samt att det, i den mån arrangörerna är offentligt finansierade, bör finnas rimliga former för redovisning av verksamheten.

UTOM efterlyser dessutom transparens och bearbetad statistik gällande kulturarrangörernas arbete, främst när det gäller institutioner som verkar med hjälp av offentligt stöd. Detta gäller även kommunala eller statliga bolag och stiftelser som får en majoritet av sitt stöd via offentliga medel.

Vi tror att det är av stor vikt att alla offentliga verksamheter kan genomlysas (på samma sätt som fria aktörer som får stöd tydligt måste redovisa sin verksamhet) för att kontinuerligt kunna utvärdera och förbättra verksamheten. Inte minst för att en större del av produktionsmedlen än nödvändigt annars riskerar att fastna hos mellanhänder och därmed inte tillfaller konstnärerna/utövarna. Ytterst handlar detta även om en demokratifråga, där offentlighetsprincipen måste råda.

Uppdraget för att insamla och bearbeta denna statistik föreslås kunna ligga på Myndigheten för kulturanalys.

9.5.5 Konstbildningens betydelse

UTOM välkomnar utredningens förslag om att se över och stärka public service-bolagens uppdrag som förmedlare av konst och kultur, både kultur(arvs)historiska och samtida, experimentella uttryck. Det är extra viktigt idag, och som ett konkret exempel kan vi se vad som just nu sker i och med nedskärningar av public service i Danmark och vad det har för negativ inverkan på ett demokratiskt samhälle. Hjärtat i en sund demokrati är det fria ordet och de fria konstnärerna. För de som inte önskar ett öppet samhälle för alla är begränsningar och styrning inom kulturområdet av högsta intresse. Vi ser nu på flera håll i Europa ökade försök till politisk styrning av innehåll inom public service vilket kommer få långtgående konsekvenser. Sverige behöver en fortsatt aktiv kulturpolitik som står upp för den konstnärliga friheten.

9.8.1 Socialförsäkringar och a-kassa

Vi ser positivt på att utredning lyfter de problem som kulturarbetare stöter på i sina kontakter med socialförsäkringarna. Dessa problem har länge gått ut över såväl ekonomi som hälsa för verkamma konstnärer och bör utan dröjsmål uppdateras till att bättre inkludera kulturarbetare.

9.8.2 Vissa skattefrågor

UTOM välkomnar också att utredningen föreslår förenklingar för småskaligt företagande inom kultur- och musikliv.

För Unga tankar om musik

Noomi Hedlund
Ordförande

Max Låke
Verksamhetsledare

www.ungatankarommusik.se